

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

4 V. B. Virgo aliquid actiuè egerit in conceptione corporis Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

11. Spiritus Sanctus, inquit, non est pater filij incarnati, ne duos filios introducamus, & Chryl. hom. 2. in symbol. Apost. tom. 5. Non intelligas, inquit, patrem Christi secundum carnem Spiritum Sanctum esse. Idem optimè docuit. Aug. in Enchirid. c. 38. & 39. Rupert. libr. 1. de operib. Spiritus Sancti, c. 10. ubi propriè rationem tetigit, quam etiam adduxit D. Th. in sol. ad 1. scilicet quia Christus ut homo non procedit ab Spiritu Sancto secundum similitudinem speciei: pater autem non dicitur, nisi qui producit sibi simile in natura viuens ex vi productionis.

per efficientiam eius sit conceptus. Vnde Conc. Tol. 11. Spiritus Sanctus, inquit, non est pater filij incarnati, ne duos filios introducamus, & Chryl. hom. 2. in symbol. Apost. tom. 5. Non intelligas, inquit, patrem Christi secundum carnem Spiritum Sanctum esse. Idem optimè docuit. Aug. in Enchirid. c. 38. & 39. Rupert. libr. 1. de operib. Spiritus Sancti, c. 10. ubi propriè rationem tetigit, quam etiam adduxit D. Th. in sol. ad 1. scilicet quia Christus ut homo non procedit ab Spiritu Sancto secundum similitudinem speciei: pater autem non dicitur, nisi qui producit sibi simile in natura viuens ex vi productionis.

Alia vero duò membra, quæ tractant de relatione fundata in creatione, vel iustificatione secundum humanitatem, ad hunc locum non spectant, & quod D. Th. hic dixit sine controuersia verum est, sc. Christum non esse his nominibus, seu titulis filium appellandum, cum nobilior filiationi illi conueniat. Quod præsertim est certum, si de Christo simpliciter & absolute additione vlla loquamur. Cum enim simpliciter non possit appellari creatura, nec vocari poterit absolute filius ratione creationis. Et eadem ratione non erit filius dicendus propter iustificationem creatam, quia simpliciter non est sanctus per participationem: sed per essentiam. An verò Christus in quantum homo possit dici creatura, & consequenter an habeat relationem creaturæ ad Deum, quæ per metaphoram, & lato modo, filiatione vocatur, supra q. 16. tractatum est. Et de requidem non est dubium, quin talis relatio in Christum vt hominem conueniat, consultius tamen est non appellare illam filiationem, ad tollendam omnem æquiuocationem, & occasionem erroris, cum talis relatio, vera filiatione non fit. De alia verò relatione Christi, vt hominis, fundata in gratia sanctificante, vel vniõis, vel habituali, supra q. 23. fusè satis disputatum est.

ARTICVLVS IV.

Virum B. Virgo aliquid actiue egerit in conceptione corporis Christi.

179. In q. 31. art. 4. ad 2. & 3. diff. 3. q. 2. art. 1. lib. 3. cap. 2. parum annot. in med.

Quartum sic proceditur. Videtur, quod B. Virgo aliquid actiue egerit in conceptione corporis Christi. Dicit enim Damascen. in 3. libro, quod Spiritus sanctus superuenit Virgini, purgans ipsam, & virtutem suscepiuam Verbi Dei tribuens, simul autem & generatiuam. Sed virtutem generatiuam passiuam habebat à natura sicut & qualibet femina. Ergo dedit ei virtutem generatiuam actiuam, & sic aliquid actiue egerit in conceptione Christi.

2. Præterea, Omnes virtutes animæ vegetabilis sunt virtutes actiue: sicut Commen. dicit in 2. de Anima. Sed potentia generatiua, tam in mare, quam in femina pertinet ad animam vegetabilem: ergo tam in mare, quam in femina actiue operatur ad conceptionem prolis.

3. Præterea, Femina ad conceptionem prolis materiam ministrat, ex qua naturaliter corpus prolis formatur. Sed natura est principium motus intrinsecum, ergo videtur, quod in ipsa materia, quam B. Virgo ministravit ad conceptum Christi fuerit aliquod principium actiuum.

lib. 10. c. 20. in 3.

Sed contra est, quod principium actiuum in generatione dicitur ratio seminalis. Sed sicut Aug. dicit. 10. super Gen. ad literam: corpus Christi in sola materia corporali, per diuinam conceptionis, formationisque rationem de Virgine assumptum est, non autem secundum aliquam rationem feminalem humanam. Ergo B. Virgo nihil actiue fecit in conceptione corporis Christi.

Respondetur dicendum, quod quidam dicunt B. Virginem aliquid actiue operatam esse in conceptione Christi, & naturalis virtute, & supernaturali. Naturali quidem virtute, quia ponunt, quod in qualibet materia naturali est aliquod acti-

um principium: alioquin credunt, quod non esset transmutatio naturalis. In quo decipiuntur: quia transmutatio dicitur naturalis, propter principium intrinsecum, non solum actiuum, sed etiam passiuum. Expresse enim dicit Philo. in 8. Phys. quod in grauib. & leuib. est principium passiuum motus naturalis, & non actiuum. Nec est possibile, quod materia agat ad sui formationem: quia non est actus, nec est etiam possibile, quod aliquid moueat seipsum, nisi diuidatur in duas partes, quarum vna sit mouens, & alia sit mota: quod in solis animatis contingit: vt probatur. 8. Physic. Supernaturali autem virtute: quia dicunt ad matrem requiri, quod non solum materiam ministrat (quæ est sanguis menstruus) sed etiam semen, quod commixtum virili semini habet virtutem actiuam in generatione. Et quia in B. Virgine nulla fuit facta resolutio seminis propter integritatem eius virginis, dicunt, quod Spiritus Sanctus supernaturaliter ei tribuit virtutem actiuam in conceptione corporis Christi, quam alie matres habent per semen resolutum. Sed hoc non potest stare, quia cū qualibet res sit propter suam operationem (vt dicitur secundo de celo) natura non distingueret ad opus generationis sexum maris, & femine, nisi esset distincta operatio maris ab operatione femine. In generatione autem distinguitur operatio agentis, & patientis. Vnde relinquitur quod tota virtus actiua sit ex parte maris: passio autem ex parte femine. Propter quod in plantis, in quibus vtræq. vi commiscetur, non est distinctio maris, & femine. Quia igitur B. Virgo non hoc accepit, vt esset Pater Christi sed mater, consequens est quod non acceperit potentiam actiuam in conceptione Christi, siue aliquid egerit: ex quo sequitur ipsam fuisse patrem Christi: siue nihil egerit, (vt quidam dicunt) ex quo sequitur huiusmodi potentiam actiuam sibi frustra fuisse collatam. Et ideo dicendum est, quod in ipsa conceptione Christi, B. Virgo nihil actiue operata est, sed solum materiam ministravit. Operata tamen est ante conceptionem aliquid actiue, preparando materiam, vt esset apta conceptui.

Ad primum ergo dicendum, quod illa conceptio tria priuilegia habuit, scilicet quod esset sine peccato originali: quod esset non puri hominis, sed Dei, & hominis: item quod esset coconceptio Virginis. Et hæc tria habuit à Spiritu Sancto. Et ideo dicit Damascenus quantum ad primum, quod Spiritus Sanctus superuenit Virgini purgans ipsam, id est, præseruans, ne cum peccato originali conciperet. Quantum ad secundum dicit, & virtutem suscepiuam Verbi Dei tribuens, id est, vt conciperet Verbum Dei. Quantum autem ad tertium dicit, simul autem, & generatiuam, vt scilicet manens virgo posset generare, non quidem actiue, sed passiuè: sicut alie matres hoc consequuntur ex semine viri.

Ad secundum dicendum, quod potentia generatiua in femina est imperfecta respectu potentie generatiue, quæ est in matre. Et ideo sicut in artibus, ars inferior disponit materiam, ars autem superior inducit formam, vt dicitur in 2. Physic. ita etiam virtus generatiua femine preparat materiam, virtus autem actiua maris format materiam preparatam.

Ad tertium dicendum, quod ad hoc, quod transmutatio sit naturalis, non requiritur, quod in materia sit principium actiuum, sed solum passiuum, vt dictum est.

COMMENTARIVS.

Hic articulo non existimaui addendum esse commentarium. Nam multa philosophica, quæ D. Tho. in eo attingit, si discutienda essent, longam requirerent disputationem à nostro instituto satis alienam. Quæ verò ad mysterium conceptionis Christi explicandum necessaria fuerint, in sequenti disputatione attingemus commodius.

);(

DISPUTATIO X.

In tres sectiones distributa.

De causis, quæ humanam Christi conceptionem ex Virgine operata sunt.

Quod fuerit in Christo humana conceptio, disputari non oportet, cum in superioribus tractando de ipso Incarnationis mysterio, & de dignitate matris Dei, eiusque virginitate satis ex principiis fidei probatum sit. Quid etiã sit hæc conceptio, disputationem non requirit, cum hæc questio ceteris hominibus communis sit: id verò, quod in Christi conceptione fuit proprium, explicatis causis, & modo eius constabit. Hoc igitur in hac, & in sequenti disputatione præstandum est. Ex quatuor autem causis, quæ ad naturales effectus concurrere solent: finalis in præsentī disputatione clara est. Proximus enim finis huius conceptionis fuit, ut gigneretur homo Deus. Vnde omne id, quod fuit incarnationis finis, potest dici finalis causa huius conceptionis, de qua re in prima q. huius 3. p. facis dictum est. Causa formalis propria, & intrinseca conceptionis huius fuit vera anima rationalis vero corpori humano unita: vnde hoc ipsum corpus, seu materia eius fuit intrinseca materialis causa eiusdem conceptionis, de quibus in q. 4. 5. & 6 huius 3. p. fusè disseruimus, non est ergo, quod sine utilitate eadem repetamus. Idem enim est dicere Verbum assumpsisse verum corpus humanum, veramq; animam rationalem, & dicere hæc intrinseca humanæ conceptionis eius fuisse principia. Superest igitur tantum, ut de causa ministrante materiam, & per modum matris concurrente ac de efficiente causa dicamus.

SECTIO I.

Quomodo B. Virgo materiam ministraverit, ex qua conceptus fuit Christus.

Inquiro potius, quomodo hoc factum sit, quàm an sit factum, qui suppono B. Virginem veram Christi, ac Dei fuisse matrem, hoc enim tãquam primum fundamentum huius materiæ in disp. n. huius tomī tactum, probatumque est. Ex quo nunc infero id, quod de fide etiã certum est, Christum ex substantia Virginis fuisse conceptum: hoc enim necessarium est, ut ipsa fuerit vera eius mater, & propterea dixit Paul. ad Galat. 4. *Misisse Deum filium suum factum ex muliere*, id est, substantia eius. Et eandem vim habet verbum illud ad Rom. 1. *Qui factus est ex semine David secundum carnem*, & illud Angeli, Luc. 1. *Quod enim ex te nascetur sanctum*. Ut enim inquit Athanas. *serm. contra omnes hæreses, si dixisset, per te, verisimile aliquid haberet impudentia eorum, qui dixerunt Verbum transisse per Virginem tanquam per canalem; ceterum cum dicat, ex te, clare demonstrat Verbum assumpsisse ex ea humanum templum*. Quod ferè eodem modo ponderauerat Ambros. lib. de Incarn. Dom. sacramento. c. 6. & optime August. afferens prædicta tria testimonia, *serm. 193. de tempore*. Et ad hoc confirmandum valent omnia, quæ supra adduximus, & ad probandum Deiparam esse veram matrem Christi, & ad ostendendum Christum, & Virginem ducere genealogiam ex David. Nam ut rectè dixit Theod. Dia. 2. *si Christus non sumpsit substantiam corpoream ex Virgine, vano sunt omnes promissiones antiquis Patribus factæ*. Nam multo minus sumpsisset ex illis, quia non nisi media Virgine aliquid ab eis accipere potuit: Et hæc etiã ratione dicitur Christus *consensus in antiquis patribus*, i.

bus, seu, in lumbis eorum, ut citato loco tractauimus. Vnde Aug. lib. 2. de gratia Christi, seu peccato originali. cap. 27. notat, ideo Abraham iussisse seruum suū ponere manum *sub femore suo* ad iurandum Gen. 24. quia caro Christi de illo femore propaganda erat quod etiã notauit Chrys. orat. quadam super illū locum, quæ inter quasdam nondum Latinas factas circumfertur. Deniq; veritas hæc definita est in omnibus concilijs quæ de hac materia tractant. Ephesino Chalced. Quinta Synodo, actio. 8. can. 2. Sexta Synod. act. 11. & act. 13. cap. 2. Lateranensi. sub Martino primo, & alijs, quæ in citatis locis latè adduximus: tradunt etiã frequenter Patres, præsertim videri possunt Damascen. lib. 3. c. 2. & 3. lib. 4. c. 15. & Ambr. dicto lib. de Incarnation. Dominicæ sacramento. c. 9. Aug. contra Epist. fundamenti c. 7. Ratio autem à priori est diuina voluntas, quæ statuit Christi conceptionem, & incarnationem hoc modo fieri. A posteriori verò optima ratio est. Nam si nihil de Virgine erat sumpturus, quorsum per illam transiret, & nasceretur, nisi fortasse, ut nos deciperetur? Nam si B. Virgo nihil de suo in eum transtulit, reuera non peperit filium suum: sed protulit effectum alienum. Coniecturæ autem, seu congruentiæ sunt omnes quibus supra ostendimus decuisse Deum nasci ex femina, & fieri filium eius: itemque ad vincendum demonem oportuisse assumere naturam ex eadē massa quæ in primo homine lapsa fuerat, ut hoc modo medicina esset magis accommodata vulneri, & satisfactio quadam ratione magis propria exhiberetur in ea natura, per quam Deus fuerat offensus. Propter quod ad Hebr. 2. dicitur, *qui sanctificauit, & sanctificauerunt ex vno omnes, & infra, Qui a pueri communicauerunt carni, & sanguini, & filius Dei participauit eisdem*.

Secundò ex eodem principio inferitur Christum conceptum esse ex purissimis sanguinibus Beatissimæ Virginis, ipsa suum sanguinem ministrante eo modo, quo veram humanam generationem ex parte matris fieri necesse est, ut explicando art. 5. D. Th. in q. 31. dictum est, & eleganter explicat Sophr. in sua epistola.

Difficultas igitur tantum superest, quomodo potuerit B. Virgo ita ministrare materiam ad Christi conceptionem, ut verè ac propriè maternum concursus hac in parte præstiterit. Et ratio difficultatis est. Primò, ex parte ipsius materiæ, nam aliæ matres partim ministrant sanguinem, partim etiam semen. Nam iuxta Galeni sententiam, lib. 1. de semine, fœtus non tantum formatur ex sanguine tanquam ex materia: sed etiam ex semine foemineo, & virili quoad partes solidiores, quales sunt venæ, arteriæ, nerui, & similes, quæ facilius ex re crassa, & viscosa, cuiusmodi semen est, quam ex sanguine formantur. Quam sententiam Medici, & Philosophi frequentius sequuntur: at B. Virgo non ministravit semen, ergo non habuit plenum concursus maternum in ea conceptione. Et ex parte etiam ipsius sanguinis est difficultas, quia aliæ foeminae ministrant sanguinem menstruum ad formationem fœtus. B. autem Virgo ex purissimis sanguinibus Christum concepit, Denique in modo ministrandi est difficultas, quia aliæ foeminae ministrant modo, & facultate vitali, quia generare, & concipere est actus vitæ vegetatiuæ, qui requirit tempus, successionem, & modum à natura præscriptum: quæ omnia in hac conceptione seruata non sunt, quia (ut disput. sequenti dicemus) Spiritus Sanctus infinita suauirtute subito formauit prolem. Nec satisfaciunt, si quis respondeat ut B. Virgo dicatur concepissee Christum ex sua substantia, satis esse, quod ex ipsius sanguine Christi corpus fuerit formatum, quacunque ratione id factum sit. Hoc enim reuera non est satis ad veram conceptionem humanam, neque ut B. Virgo sit verè mater: sicut neque Adam dici potuit pater, aut mater,

To 1. Disp.
2. sect. 3. &
Disp. 5 per
solam.

Christus ex
substantia
Virginis
conceptus.
Gal. 4.

Rom. 1.
Luc. 3.
Athanas.

Ambr.
August.

Theod.

August.

Gen. 24.

Chrysost.

Damasc.

Ambros.

August.

Hebr. 2.

In conce-

ptione Chri-

sti suam

sanguinem

Virgo mi-

nistravit.

Sophron.

Obiectio.

Galen.

Deo

D.

eo

ed quod Eua fuerit de costa eius formata, nec Beata Virgo diceretur verè peperisse filium, nisi per naturales vias illum emisisset, neque etiam fuisset vera conceptio, si (vt quidam dixerunt) Christi corpus non in vtero, sed in corde, aliaue parte corporis formatum esset. Necessarium ergo est, vt conceptio facta fuerit ex materia à natura determinata ad formationem humanæ prolis, & modo vitali, ac humano, aliàs reuera non fuisset vera conceptio, nec B. Virgo vera mater euasisset.

Respondetur, difficultatem hanc multum ex principijs philosophicis pendere, quæ hoc in loco examinanda non sunt, sed supponenda. Solum oportet vt Theologus aduertat, Philosophiam subditam esse debere, & subordinatam Theologiæ, huius enim veritas certior est, & quodammodo regula philosophicæ veritatis, ita vt nihil possit esse in philosophia verum, quod Theologicis principijs sit contrarium. Duo igitur principia hic certa esse oportet. Alterū est B. Virginem concepisse, integerrima, prorsusq; illibata manente illius virginitate. Alterum ita concepisse, vt propriè, ac verè mater effecta sit: quæ duo in superioribus demonstrata sunt.

Ex his inferitur primò, B. Virginem concepisse filium in vtero, & in loco feminei corporis ad concipiendum foetum à natura destinato. Quod optimè coniungit Caiet. hic q. 31. ar. 5. contra quosdam, quos suo tempore dixisse refert factam esse cōceptionem in corde, hoc enim est contra verba Euangelij. *Ecce concipies in vtero*, Luc. 1. & contra illa verba eiusdem Luc. 2. cum Maria desponsata sibi vxore pregnantem. Nam esse pregnantem, verum grauidum manifestè indicat. Quod clarius dixit Matt. 1. *Inuenta est in vtero habens de Spiritu Sancto*. Repugnat etiam rationi, & veritati conceptionis, partus, & maternitatis, vt obijciendo tactum est.

Secundo inferitur concurrisse in ea conceptione omnia, quæ necessaria sunt ad humanam, seu maternam filij generationem: & enim aliquid ex necessarijs defuisset, non fuisset vera conceptio.

Ad primam ergo partem difficultatis propositæ respondeo, si semen maternum simpliciter necessarium est ad concipiendum filium, consequenter dicendum esse B. Virginem per naturalem facultatem partem sanguinis in semen conuertisse, idque ad debitum locum conceptionis transmississe. Quod inter Scolasticos absque formidine concedit Rich. in 3. d. 4. art. 2. q. 1. citatur etiam Mantuanus *tractatu de conceptione Christi*: Qui tamen ita senserit, consequenter dicere debet, illam seminis transmissionem factam esse sine vlla inordinatione, & voluptate, aut aliquo motu concupiscentiæ, vel Spiritu Sancto obumbrante, vel quia subito, & absque vlla commotione, naturalium membrorum facta est. Et inde fit, vt nō magis derogat integritati, & puritati virginitatis, quam solius sanguinis transmissio. Vnde etiam dicendum est, quando sancti dicunt formatum esse Christi corpus ex purissimis sanguinibus, vel à maiori, potiori, & certiori parte materiam hanc nominasse, vel certè sub illa necessariam feminis partem comprehendisse, quia semen quodammodo sub sanguine comprehenditur, quia ex sanguine decocto, & depurato conficitur.

Et hæc sententia probabilis est, incerta tamen, neque frequenter in ore veranda, vt Bonauentur. dixit, in 3. d. 4. art. 2. quæst. 1. Vnde satis pium, & probabile etiam est, si quis velit sentire cum D. Thom. hic q. 31. art. 5. ad 3. conceptionem hanc absque vlla feminis transmissione perfectam esse, si propriè, & rigorosè de semine loquamur. Hoc enim dictis Sanctorum, & perfectioni virginitatis magis est consentaneum, & philosophicæ doctrinæ non repugnat, & si repugnaret, potius esset Theologiæ accommodanda, quam è contrario. Primum enim, Arist. 1. de Generat. Animal. cap. 20. & lib. 2. c. 4. in vniuersum negat

fœminam emitte semen, aut ex illo formari foetum: sed solum ex sanguine. Deinde, quamuis totum

hoc Aristoteli non concedamus, est enim creditum difficile, propter rationes, & experimenta, quæ Medici afferunt, licet (inquam) fateamur posse fœminam conficere semen, & illud esse posse partem materiam, ex qua formatur foetus: nihil est tamen, quod nos cogat ad dicendum illud esse simpliciter necessarium ad formationem prolis. Quia cum sanguis, & semen parum in substantia differant, & ex sanguine facile possit elaborari semen, cur non poterit etiam naturali modo fieri, vt quamuis interdum fœmina non emittat semen, si sufficientem sanguinis copiam ministrat, & virile semen sit efficax, ac etiam copiosum, hoc ad naturalem generationem sufficit. Præterea Galenus ait non solum semen fœminæ: sed etiam virile materialiter concurrere ad formationem foetus: non est autem dubium, quin possit interdum vnum esse in maiori quantitate, quam aliud, & è conuerso, ergo eadem ratione, etiam si alterutrum desit quoad materialem partem, vel etiam si sit sterile, vel ita indispotum, vt sit ineptum ad formationem prolis, si tamen ille defectus ex alia parte, vel ex abundantia, & optima qualitate sanguinis suppleatur, id facit, superque erit ad humanam generationem. Denique cum hæc materia sanguinis & seminis respectu prolis sit veluti remota, non est cur applicatio eius in tali dispositione sit simpliciter necessaria. Quia si aliunde ministratur sufficiens materia; per vim formatiuam poterit ea dispositio, quæ necessaria fuerit, effici, ac suppleri. Cum ergo hæc materia necessaria simpliciter non videatur, satis consentaneum est credere, in Beatissima Virgine non fuisse assumptam, sed solum sanguinem, ex quo, sicut Spiritus Sanctus suppleuit id, quod defuit virilis seminis, ita etiam formauit, quidquid ex fœmineo semine formari potest.

Obijci tamen possunt verba Bedæ, lib. 4. in Luc. c. 49. vbi ex professo videtur probare Christum fuisse conceptum ex semine Virginis. *Quæ enim consequentia, inquit, eius lacte credatur nutritus, cuius semen negatur esse conceptus, cum ex vniuerso eiusdemque fontis origine secundum Physicos vterque liquor emanet?* Respondetur ibi solum agere contra hæreticos, vt probet Christum esse conceptum de substantia Virginis, & illam vocat *sementinam materiam*, vt ex verbis antecedentibus constat, & sequentibus, sic enim ait, *Nisi forte putanda est Virgo, sementinam sue carnis materiam nutriendo in carne Dei filio suggerere potuisse, incarnando autem quasi maior, & inusitato miraculo minimè potuiss.* vbi constat per *sementinam materiam* non intelligere semen propriè dictum: non enim illud est, quo nutritur foetus, sed sanguis. Vtrique harum sententiarum est probabilis: dicamus ergo materiam huius conceptionis fuisse sanguinem, nec contendamus, an sanguis ille, quem B. Virgo ad conceptionem Christi ministravit fuerit tantum sanguis rubeus, vel iam ita decoctus, vt albus effectus sit, vel in vtraque dispositione. Siue enim vno, siue altero modo dicatur, nihil virginitati, & puritati Deiparæ derogatur: & sine dubio asserendum est in ea dispositione illum ministrasse, in qua iuxta debitum naturæ ordinem, ministrari à matribus solet: quæ autem sit illa dispositio ex naturali Philosophia petendum est: & tractat prolixè Caieta. 22. q. 134. art. 12.

Ad alteram partem de sanguine menstruo, quidā concedunt, etiam corpus Christi formatum esse ex sanguine menstruo Virginis, Abulen. Matt. 1. q. 25. & Leuit. 12. q. 5. Alij verò negant, quia is sanguis imperfectus est, & quodammodo ad corruptionem tendens, de quo legi potest Caietan. 22. q. 154. articul. 12. Tamen hæc quæstio potest esse de nomine. Certum est enim iuxta veriorem Philosophorum, & Medicorum sententiam, sanguinem, ex quo forma-

Arist.

Semen fœmina non est simpliciter necessarium ad proles formationem sed sufficit sanguinis ministratio

Galen.

B. Virgo in Christi conceptione materiam sanguinis ministrat non seminis.

Abulen.

Caiet.

SECTIO II.

Virum solus Spiritus Sanctus fuerit causa efficiens conceptionis humane Christi ex Virgine.

Christus ex sanguine menstruo Virginis non est formatus.

formatur fetus, non esse sanguinem corruptum, sed purum, perfectiusque decoctum, vt D. Th. supra q. 31 art. 3. docuit, & ibi ex Arist. Aug. & alijs diximus: quia tamen natura prouidit, vt foemina propter necessitatem generationis hoc sanguine abundaret, quando illi necessarius non est ad formationem, vel nutritionem fetus, prouidit etiam modum, quo certis, definitisq; temporibus expelleretur, & fortasse quando est in eo statu, vt expellendus sit, iam est imperfectus, & ad corruptionem tendens, & quasi excrementum quoddam, & tunc consuevit appellari *Sanguis menstrualis*. Et hoc sensu non formatur fetus ex sanguine menstruo, vt sic, id est in eo statu constituto, formatur tamen ex illomet sanguine, qui nisi formando foetui deferuieret, menstrualis esset.

Ad tertiam difficultatis partem de modo huius conceptionis, dicendum est quaestione sequenti. Et quod ad vim effectricem pertinet, dicemus in sectione sequenti: nunc breuiter responde, in conceptione tres actiones distingui posse. Prima est congregatio sanguinis materni in utero. Secunda, formatio fetus remota. Tertia, vltima dispositio, & informatio fetus. Quod si comprehendamus etiam nutritionem proles, qua vsq; ad perfectionem, & quasi maturitatem perducitur, id est, vsque ad natiuitatem (nam haec est veluti perfectio, & consummatio conceptionis) in illa distingui poterunt illae tres actiones proportionem seruata, quia necesse est, & ministrari nutrimentum, seu materiam nutritionis, & disponi, ac tandem conuerti, & animari: tamen in hac posteriori parte nulla est difficultas: tum quia est veluti extrinseca conceptioni: tum etiam quia post Christum conceptum, reliqua naturali modo perfecta sunt, Virgo enim alimentum praestabat purissimum & perfectissimum eodem genere actionis, & motus, quo aliae matres, quia nihil erat quod impediret: neque est vlla ratio, & fundamentum ad miracula non necessaria constringenda. Quod autem pertinet ad tres priores actiones, duae postremae non pertinent proprie ad ministrationem materiae, sed ad formationem, de qua sect. sequenti dicendum est: tantum ergo superest prima actio, quae naturaliter fit per naturalem facultatem ipsius uteri, qui suscepto virili semine, vel ab illo quasi excitatus, aut fortasse etiam adiutus, statim attrahit ex venis sanguinem formando foetui conuenientem. Hanc ergo actionem etiam habere potuit Beata Virgo, vt vitali modo hunc sanguinem ministraret, solum duplici ratione fuit illa actio miraculosa. Primo, quia absque susceptione virilis seminis, facer illius venter sanguinem attraxit supplente Spiritu Sancto vim illam, quam virile semen confert ad huiusmodi actionem, vel certe altiori modo excitando illam facultatem actiuam, vt suam actionem exerceret. Secundo, quia illa attractio multo breuiori tempore, quam naturaliter posset, effecta est. Haec autem duplex ratio miraculose operandi non est contra rationem verae generationis, quia non mutauit essentialem rationem illius actionis, nec vitalem modum, sed accidentaliter potius illam perfecit. Et eadem ratione addendum est, si fortasse sanguis Virginis prius non erat satis dispositus ad formationem proles, ea nimirum dispositione, quae proximè antecedit efficaciam seminis, diuinitus fuisse Virginem confortatam, vt subito illam dispositionem efficeret, impediendo materiae repugnantiam, vel alio simili modo. Potest autem facile hoc miraculum euitari, sed dicamus diuina prouidentia factum esse, vt Beatae Virginis corpus ita nutrireretur, & gubernaretur, vt in eo momento haberet sanguinem rectè praeparatum, & aptissimum ad Christi conceptionem.

);(

Non intendimus excludere duas alias Trinitatis personas, supponimus enim opera Trinitatis ad extra esse indiuisa quo ad effectiorem: & ita quamquam appropriatè hoc opus tribuatur Spiritui Sancto: commune tamen esse totius Trinitatis. Sensus ergo quaestionis est, an sit excludendae omnis alia causa creata proximè efficiens, & solum potest proprie esse quaestio de persona humana, patre scilicet aut matre, quia nulla est alia causa per se, ac propria generationis humanae.

Supponimus autem secundo, in hac conceptione nullum hominem habuisse efficientiam vllam, quia non est opera viri effecta, & quoad hoc certum est, Spiritum sanctum adhibuisse omnem vim actiuam, quam virile semen solet in conceptione exercere. Quod totum de huius certum est, & supra probatum, cum de virginitate Deiparae ageremus. Tota ergo quaestio ad Virginem reuocatur, an scilicet ipsa operata fuerit effectiue cum Spiritu Sancto, vel solus Spiritus Sanctus sine ipsa.

Suppono autem tertio, in Christi conceptione interuenisse duo, nimirum formationem corporis, vltimè ad vnionem illius cum anima (quam suppono à solo Deo creari) & vnionem totius humanitatis cum Verbo. Hic non agimus de efficientia huius vnionis quia haec intrinsece non spectat ad humanam generationem, & quia de causis eius superius q. 2. dictum est, agimus ergo de actione illa, quae versatur circa corpus vsq; ad perfectam dispositionem, & vnionem cum anima.

Suppono quarto, B. Virginem habuisse omnem efficientiam, quam necesse est habere foeminam, vt vera mater sit, vt ex dictis in praecedenti sectione manifestum est. Vnde praeter actionem illam antecedentem, qua mater disponit remote, ministratque materiam (de qua iam diximus) certum videtur habuisse Virginem aliquam actionem quasi concomitantem, quam sine dubio omnes matres habent, quando in utero formatur corpus, vt rectè docuit D. Th. in 3. d. q. 2. art. 1. Quia ipse maternus uterus calore suo naturali, & spiritibus vitalibus fouet, & conseruat semen, & multum iuuat ad bonam dispositionem, & complexionem corporis. Quae actio in alijs foeminis durat per quadraginta, vel octoginta dies vsque ad perfectam conceptionem, Beata autem Virgo quia in ea conceptio subito perfecta est, non ideo priuari debuit hac efficientia, & ideo ei datum est, vt subito efficeret totam illam dispositionem, quam hoc modo, & per has qualitates in naturali tempore effectura erat. Igitur quaestio solum superest de principali illa actione, quae proprie dicitur formatio fetus, quae consistit in organizatione corporis vsque ad vltimam dispositionem.

De qua duplex est Theologorum opinio. Prima affirmat, quidquid est efficientiae in illa actione, tribuendum esse soli Spiritui Sancto, & Beatae Virginem materiam ministrasse duntaxat. Ita D. Thom. hic & quaestione sequenti, articulo 4. ad 2. & Caietanus hic, & in 22. quaestione 154. articulo 12. Richard. in 3. distinctio. 3. articulo 2. quaestione 2. Capreol. d. 4. & ibi Palud. quaestione 2. in fine, & Marfil. quaestione 5. articulo 2. Fundamentum Philosophicum est, quia putant hi Doctores cum Aristotele 1. de generat. animal. cap. 20. & lib. 2. cap. 4. in omni humana generatione matrem non concurrere actiue, sed solum ministrare materiam: Theologicum autem fundamentum D. Thomae fuit, ne concederet Virginem in hac conceptione emisisse semen, quia hoc puritati, & virginitati eius derogare videretur. Quod tamen necessarium fuisset, si Beata

*D. Thom.
Caiet.
Richard.
Capreol.
Palud.
Marfil.
Aristot.*

fi Beata

si Beata Virgo aliquid effectura erat, nam tota vis actiua in humana generatione est medio semine. Neque enim satisfacit, si quis dicat, quamuis alia mater efficiant per semen, Virgini supernaturaliter datum esse, ut sine semine haberet totam illam efficientiam, quam alia matres habere solent. Hoc (inquam) non satisfacit, quia si hæc efficientia feminæ necessaria est ad generationem humanam, & in ea fundatur ratio, & relatio matris, ut B. Virgo genuerit tanquam vera mater, necesse est, ut per facultatē hanc animæ vegetantis, & per vitalem actum eius genuerit, hæc autem facultas non est nisi vel ad formandum semen, vel in virtute, quæ in illo residet, ergo, si ab his non processit actio, non fuit vera generatio, ergo, ut dicamus Virginem non emisisse semen, & nihilominus verè genuisse, dicendum est, ex parte matris generationem humanam non consistere in actione seminis, sed solum in ministracione materiae.

Secunda sententia est, Beatam Virginem effectiue operatam esse cum Spiritu Sancto ad Christi conceptionem. Hanc sequuntur plures Theologi in 3. distinct. 4. Bonaventura, articulo 2. quæstio. 1. Scot. & Gabr. quæst. vnica, & Maior. quæst. 3. Fundamentum eorum est, quia sentiunt cum Galen. 14. libr. de usu partium, & lib. 2. de semine, feminas concurrere effectiue ad generationem proles emittendo semen debile quidem, & imperfectum, & ideo per se insufficientes, ut ipsum solum formet foetum, non tamen carens omni vi agendi, coniunctum enim cum semine viri vnum integrum generationis instrumentum componit. Quam sententiam Galenus varijs experimentis, & rationibus probat. Ea verò supposita concludunt prædicti Theologi, Beatam Virginem in conceptione Christi adhibuisse eandem vim, quā alia matres adhibere solent. Tum quia Spiritus Sanctus solum suppleuit defectum patris. Tum quia alias ipsa non fuisset vera, ac perfecta mater Christi.

Non spectat ad præsentem locum, ut controuersiam inter Aristotelem, & Galenum dirimamus: est enim valde difficilis, & ambigua, & non potest hoc loco pro dignitate tractari, neque huius materiae grauitas id patitur, obiter autem, & sine efficienti examine illam definiendo, iniuria tantis Philosophis fieret: præsertim quia si cum Aristotele sentiamus, rectè sequitur Beatam Virginem non habuisse in conceptione Christi efficientiam: Si verò cum Galeno teneamus feminas habere vim administrandum semen efficax, & operatium simul cum semine viri, non ideo necessariò cogimur fateri Beatam Virginem transfudisse hoc semen in matricem, & per illud cooperatam fuisse conceptioni. Quia quamuis femina possit tale semen præstare, non inde fit, illud esse simpliciter necessarium ad generationem, sicut supra de materiali semine dicebamus. Quia virtus actiua huius feminæ eiusdem rationis erit cum semine virili, & solum concurrent ut partes vnius agentis integri, ergo posset tam efficax, & copiosum esse semen virile, ut etiam si maternum deficiat, si aliunde ministraretur sufficiens materia, illud solum sufficiat ad efficiendam conceptionem. Patet consequentia, quia vis actiua, quæ completur ex quantitate, seu partibus integralibus eiusdem rationis, ablata vna parte potest per aliam similem suppleri. Nihil enim refert, quòd semen sit à viro, vel à femina decusum, si alioqui sit eiusdem rationis, & in sufficienti quantitate. Eò vel maximè, quòd semen feminæ dicitur debile, & parum actiuum, vnde fit, ut eius vis facile suppleri possit per nonnullum augmentum virilis seminis, vel in quantitate, vel in qualitate illius, quamuis è conuerso solum femininum semen non possit supplere actionem viri, propter remissam virtutem, quam habet. Quòd

A si hoc verum est, ut certè est probabile, dicendum erit, quamuis mater possit concurrere actiue: tamen hoc non esse de ratione matris, & ita non oportuisse Virginem habuisse hanc efficientiam, ut vera mater esset, & decuisse, ut illam non haberet, ut eius virginitas omnino pura & siliata permaneret.

Sed adhuc facta illa hypothesi, obijci potest contra hunc dicendi modum. Primò, quia licet necesse non sit, ut femina concurrat actiue, quando est impedita, vel infœcunda ad formandum semen, tamen si fœcunda sit, & nihil obstat, naturalis ordo postulat, ut ipsa concurrat, sed Beata Virgo propter optimam complexionem, & ætatem, fœcunda erat, & ad perfectum generationis modum apta, ergo, ut ex parte sua naturali modo conciperet, debuit efficere. Secundò, quia estò possit esse mater sine hac efficientia, dubitari tamen non potest, quin perfectiori modo mater sit, quæ non solum effectiue ministrat materiam, sed etiam format foetum: & consequenter perfectior matris relatio inde consequetur, cur ergo priuabimus Virginem perfectissimam ratione, & relatione matris? Tertio addere possumus, propter hanc causam virginitatis perfectionem in nullo diminui: quia in primis, quòd Beata Virgo per naturalem facultatem generatiuam semen eficeret, non est contra virginitatem, & castitatem, quia illud est merum opus naturæ, sicut est naturalis digestio, vel concoctio cibi. Quod verò semen illud postea transmiserit ad locum, in quo formatur proles, non magis videtur contra virginitatem, quam transmissio sanguinis, quia illa transmissio fieri potuit obumbrante Spiritu Sancto sine vlla concupiscentia, titillatione, aut impudico motu, qui posset sensibilem delectationem parere: materia autem virginitatis non est nisi delectatio sensualis, & talis seminis resolutio, quæ nata sit illam causare, ut D. Thom. docuit. 2. 2. quæst. 152. articulo. 1. D. Thom. ergo virginitatis perfectio huic efficientiæ nihil obstat.

Hæc rationes faciunt sanè valde probabilem posteriorem sententiam, & explicando illam eo modo, quo in obiectionibus insinatur, & supposita Galeni sententia, est multum verisimilis, & non aliena à modo loquendi Sanctorum Patrum. Damascenus librotertio, capite secundo, dicit, Spiritum Sanctum in Virginem superuenientem, vim ei tum ad suscipiendum Verbi Deitatem, tum ad gignendum suppedita. Clarius Anselmus libro de conceptu virginali. c. 13. & 14. dicit corpus Christi formatum esse de semine Virginis. Et obijciens sibi, quia conceptio ex femina est immunda, respondet, hoc intelligendum esse de illo semine, quòd cum consensu feminatur voluptatis, semen autem de Virgine sumptum fuit absque vlla voluptate, & ideo purissimum fuit: Ex quo constat Anselmum de proprio, & effectiue semine loqui.

Nihilominus tamen opinio sancti Thomæ satis probabiliter defendi potest modo supra dicto. Negare enim simpliciter, & in vniuersum matrem habere vim agendi in conceptione, aut posse emitte re effectiuum semen, difficile existimo esse consideratis omnibus sensibilibus signis, quæ partim ex anatomia, partim ex alijs effectibus conspiciuntur. Quod verò semen actiuum feminæ non sit simpliciter necessarium, mihi valde probabile est, quia opinio posita dici consequenter potest, etiam si femina fœcunda sit, & semine abundet, non propterea illud esse simpliciter necessarium ad generationem. Quamquam, si talis femina naturali modo concipiat, consequentione quadam naturali necessariò illud emittet, siue hic, & nunc necessarium simpliciter sit, siue non, quia per se ordinatum est ad generationem, & per talem motionem, & actum necessario emittitur, hæc autem necessitas non habuit

Bonauent.
Scot.
Gabr.
Mai.
Galen.

Obiectio.

Responsio.

Damasc.

Anselm.

Virginem
in Christi
conceptione
non a-
ctiue con-
currens per
seminis ef-
fusionem.
Quod verò semen
actiuum feminæ
non sit simpli-
citer necessarium
est.

habuit locum in Virgine, quia modo naturali non concepit, nec cum illis motibus imperfectis, qui seminis effusionem excitant. Neque propterea aliquid de perfectione matris demitur Virgini: tum quia ad perfectam matris rationem satis est, quod ea omnia præstiterit, quæ ad veram generationem humanam necessaria sunt: tum etiam, quia si quid fortasse illi defuit de actiuitate seminis, tamen in ministratio-
*Virgo sine
vlla etiam
seminis ac-
tione, per
fessionem
Christi
concepit, &
genit.*
 ne materiam alias matres excessit: aliorum enim filiorum corpora (vt est probabilis sententia Galeni) partim ex virili semine, partim ex sanguine matris materialiter formantur, corporis autem Christi materia ex sola matre sumpta est. Deinde etiam excessit in illa actione, quia materiam præparauit, fouit, ac disposuit, quæ non parum confert ad humanam generationem, præsertim cum tota efficientia causæ proximæ circa dispositionem materiam, & corporis organizationem versetur, neque enim potest animam efficere, neque illam aliter corpori vnire, quàm illud perfectè disponendo. Quod si absque hac seminis transmissione possumus veritatem, proprietatem, ac perfectionem matris tueri, non videtur posse negari, quin hoc virginis puritatem aliquo modo augeat, quia in Deipara non tantum id, quod formale, & quasi morale, & studiosum est in virginitate, sed etiam id, quod est quasi materiale, debuit esse omni ex parte perfectum, & ideo integerrima in corpore seruata est, & ab omni illecebra voluptatis naturali, & involuntary præseruata. Effusio autem seminis, etiam si sine voluptate fiat, est pars huius materiam, & ideo omnis carentia illius ad perfectionem virginis pertinere potuit saltem ex parte materiam.

Neque Damascenus contrarium dixit, absolute enim loquitur de vi generandi, quàm non negamus in Virgine fuisse, atque per vim Spiritus Sancti eleuatam esse, & confortatam, vt efficacius, ac velocius operaretur, quàm naturaliter posset. Anselmus verò magis videtur loqui de materiali, quàm de efficiēte semine, & explicari potest eo modo, quo verba Bedæ præcedenti sectione explicuimus, omnis enim materia generationis humanæ solet interdum seminis nomine significari.

SECTIO III.

Vtrum potuerit B. Virgo Christum Deum, & hominem ex viro concipere.

Questio hæc non potest intelligi de potentia ordinaria, quia in his præsertim rebus, quæ à sola diuina voluntate, & potentia pendent, illud solum potest dici possibile de potentia ordinaria, quod Deus facere decreuit, quodque diuinis mysterijs magis est consentaneum, & hoc sensu constat non potuisse Deiparam ex viro concipere. Intelligenda ergo quæstio est de potentia absoluta, quam non mouissem, nisi in quodam D. Thomæ interprete legissem, hic. q. 31. artic. 4. esse impossibile Christum Dominum potuisse habere patrem naturalem in terris. Et fundamentum est, quia generatio actiua non terminatur ad humanitatem, sed ad personam, ergo actio virilis seminis terminatur ad esse personæ le hominis, ergo implicat contradictionem hominem Deum generari per actionem virilis seminis, oportet enim illam actionem terminari ad esse personæ talis hominis, & consequenter ex vi talis actionis vniri humanitatem personæ diuinæ, quod implicat contradictionem. Nulla enim creatura potest concurrere efficienter ad hoc, vt persona diuina communicet suam substantiam personæ creatæ, quia illud esse, est supra omnem ordinem creaturæ, & ideo contineri non potest in eius virtute, & potestate. Confirmari potest hæc sententia, quia non potuit Deus homo ita concipi, vt ex vi suæ originis ef-

fect obnoxius originali culpæ, hoc enim repugnat dignitati Verbi Dei, sed si conciperetur ex viro, peccato originali fuisset obnoxius, ergo.

Dicendum verò est absque vlla dubitatione, potuisse Deum hominem concipi, & generari ex muliere opera viri. Hanc assertionem cenfeo ad eam certam, vt contraria nec probabilis, nec verisimilis sit. Probatum primo, quia non implicat contradictionem, vt patebit statim faciliè soluendo obiectiones factas. Et præterea declaratur, quia Deus potest assumere in vnitatem personæ naturam hominis geniti ab alio homine (vt supra ostensum est quæst. 4.) ergo potest assumere illam naturam in primo instanti, quo perficitur generatio. Nam si in posteriori tempore assumi potest ablata substantia, quam iam habebat, cur non poterit in primo instanti assumi, & præueniri, ne suat substantia propria? Secundò ita declaratur, quia vel vniò hypostatica humanitatis ordine naturæ supponit vnionem partium, & compositionem humanitatis, vel è contrario prius natura partes assumuntur, & postea inter se vniuntur, & ipsi mediantibus assumitur tota humanitas. Si primum dicatur, ergo fieri rectè potuit, vt actio virilis seminis versaretur circa corpus formandum vsque ad vltimum instanti generationis inclusiue, animamque illi vniendam, totamque humanitatem componendam, & quod in posteriori signo naturæ assumeretur illa humanitas, priusquam intelligeretur subsistens. Si autem dicatur secundum (quod verius est) certè cum anima prius natura creetur, quàm vniatur corpori, posset prius natura assumi à Verbo, etiam si corpus, cui erat vnienda, virili semine organizatum esset: & eadem ratione posset idem corpus in eodem instanti prius natura assumi, & posterius natura in eodem instanti posset illa partes vniri, ex vi illarum dispositionum, quæ virtute eiusdem seminis in tali corpore fierent. In his enim omnibus non solum non est contradictio: sed nec difficultas vlla: quin potius si verum est (vt est probabile) B. Virginem concurrisse effectiue, alterutro ex his modis necessario philosophandum est. Denique, quamuis de facto conceptio Christi non fuerit facta opera viri: tamen in ipsa effectiue Spiritus Sancti distinguenda est duplex actio, altera est conceptio actiua, altera vnitio hypostatica, nam hæc duæ sunt valde distinctæ: per priorem enim suppluit defectum, & efficaciam virilis seminis, & id efficit, quod homo effecturus erat, licet altiori modo, quo etiam posset Spiritus Sanctus formare purum hominem sine hypostatica vnione, ergo etiam potuisset totam hanc actionem permittere homini, & virili semini, quamuis in eodem instanti ipse esset aliam actionem, seu vnionem hypostaticam operaturus. Quocirca valde absurdum, & ridiculum existimo sentire, potuisse Deum facere vt homo sit Deus, & Deus homo, & vt aliqua femina sit mater Dei: & tamen facere non potuisse vt aliquis vir pater Deus existeret.

Ad fundamentum ergo respondetur, actionem virilis seminis terminari quidem ad personam subsistentem in natura, vt ad vltimum terminum, qui genitus, vel natus denominatur, versari autem proximè circa naturam vniendo partes ex quibus componitur, ex qua compositione resultat suppositum. Et id eod, si pater generaret filium, cuius naturam Deus assumeret in instanti generationis eius, vt ille pater diceretur verè genuisse talem filium hominem Deum, non esset necessarium, vt effectiue attingeret vnionem hypostaticam in ipsa humanitate cum Deo, sed satis esset, vt in eodem instanti vniret inter se animam, & corpus Dei vnita. Sicut homo generat hominem subsistentem, quia vnit inter se animam, & corpus substantia, quamuis illas partiales substantias ipse non effecerit. Exemplum sunt euidentia, hoc enim modo Christus nutrebat se,

*Beata Virgo
Christum Deum
hominem ex viro
potuit concipere.*

*Responsio
ad argu-
menta in
oppositum.*

